

JAUNAIS CĒĻS

Agrofirmas „Sorkona Oktobris“ laikrokssts

No trešdienas līdz trešdienai

Labības novākšana sākusies

18. jūlijā agrofirmas kopsaimniecībā — 1. brigādē Sprindzōs — sākās labības plauja. Pirmajam gads lebraukt savu kombalnu druvā šogad tika uzticēts Nifantijam Podskočevam. Kamēr redakcija meklēja fotoaparātu, uzņāca kārtējā lietusgāze. Taču graudu raža tiks novākta, lai kādi būtu laika apstokli.

Par spīti lietainajām dienām no trešdienas līdz trešdienai jūtami pavirzījusies uz priekšu lopbarības sagāde. Otrā ražošanas iecirkna priekšnīekam Fjodoram Gromovam ar uzviju izdevies iestenot savu ieceri — līdz labības no-

1940. gada jūnijā un jūlijā

Cetredēm: devīpus gados Latvijas masu informācijas līdzekjos vienmēr tācējis 21. jūlijš. Sākumā kā Padomju Latvijas dzimšanas diena, vēlāk kā padomju varas atjaunošanas gada-diena. Tagad līdzīmuši citi valsts svētki. Bet kā tad pastiek ar 1940. gada 21. jūlijut izdzēst no atmīnas, aizmirst, kā kāreiz tika izsvītrots no vēstures 18. novembris! Diezin vai tā būs labi un pareizi. Atzīmēsim šo dienu ar piecdesmito reizi.

Kas toreiz notika? Kā notika? Cilvēki tik viegli un labprāt maina savas atziņas, ka mēs nolēmām nepalaufties uz vīnu

atmiņu, bet plevērtīties tā laikā oficiālajai presei un dokumentiem, kas līdz šīm ... daudzīnāti. Vecākajai paaudzei, kura bija to dienu lieciniece, tie atsauks atmiņā pagātni, labu vai jaunu — kāda nu tā kuram likās. Bet tām, kas par 1940. gada jūniju un jūliju zina likai no mācību grāmatām, dos vēl pārildu materiālu pārdomām. (21. jūlijis pēltījis, lai to neaizmirstu. Bet ar kādām jūtām to atcerēties — tas lat paliek katra paša ziņā.

VALSTS PREZIDENTA UZRUNA TAUTAI

Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis vakar plkst. 22.15 no Pils pa radio teica sekošu uzrunu tautai:

Pilsonei, pilsonem!

Pēdējo divdesmit četru stundu notikumi ir saviļnojuši visus prātus, un es tādēj uzskatu par savu pienākumu, kā es to arvien svarīgos momentos esmu darījis, jums visiem pateikt, ko valdība šajā brīdī domā un dara.

Mūsu zemē kopš šī rīta ienāk padomju karaspēks. Tas notiek ar valdības ziņu un piekrītu, kas savukārt izriet no pastāvošām draudzīgām attiecībām starp Latviju un Padomju Savienību. Es tādēj vēlos, ka arī mūsu zemes iedzīvotāji ienākušās karaspēka dājas uzlūko ar draudzību. (...)

Sorit jūs arī dzirdējāt ziņu par to, ka valdība pilnā sastāvā man ir pieteikusi savu atkāpšanos un ka es esmu uzdevis ministriem palikt savā vietā līdz jaunās valdībes saistīšanai. Pirmais uzdevums mums visiem ir līdzīnējā vienprātībā un darba gribā pa-

līkt savās vietās un turpināt kalpot tai lietai, kas mums ir augsta un svēta: Latvijas un mūsu tautas interesiem.

Iz neizbēgams, ka pārdzīvojamie notikumi ienes zināmu satraukumu un traucējumus mūsu līdzīnējās mierīgās dzīves ritumā. Bet tās ir pārejošas parādības, kurām mēs pēc dažām dienām tiksām pāri. Šī brīdī es jūs aicinu — pierādīt domās, darbos un stājāt tautas dvēseles spēku, ko izraisījuši Atjaunošās Latvijas ziedu gadi. Tad es būšu drošs, ka viss, kas tagad notiek un tālāk notiks, nāks par labu mūsu valsts un tautas nākotnei un mūsu labām un draudzīgām attiecībām ar mūsu lielo austrumu kaimiņu Padomju Savienību. (...)

Bet šīs moments presa arī daudzu jaunu praktisku uzdevumu kārtošanu un pie tam steidzamu kārtošanu. (...) Esmu pārliecīts, ka jūs saprātīsiet rīkojumus, ko valdība devusi un dos, kaut arī tie vienā otrā gadījumā būs stingri un pat bargi. Pildiet tos apzinīgi, jo tiem nav cīta mērķa kā jūsu pašu miers un labklājība. Pienākuma apzīņa un neatlaicība darbā lai vada jūs visus.

(.) Es palikšu savā vietā, un jūs paliekat savās. («Rīts», 1940. gada 19. jūnijs)

RĀMU GARU

(..) Divas tautas savu tikušu sistēmā ir ie-tvērušas principus, tās tās pasergājuši no satraukības un kaislību neprāta. Tie bija senie grieķi un mēs, latvieši. Grieķiem savaldības tikušums bija viens no galvenajiem, bet latvieši daudz runā par izturēšanās rāmumu. «Rāmi eimu, rāmi teku, rāmi leidu valodīgu», paš-apzinīgi saka viena no daudzajām daīnām, kas runā par senā latvieša izturēšanās stilu (...).

Lai neuztraucas velti tie, kam tiekme jaun neriekiem vajū. Lai nezaudējam to rāmo garu, kas no pašas senatnes ir mūsu gaigais mantojums un bieži vien ticis iztulkots par zināmu nacionālo gausumu. Paļaušimies nākotnei un domāsim līdz ar mūsu Valsts prezidentu, ka viss, kas tagad notiek un tālāk notiks, nāk par labu mūsu valsts un tautas nākotnei, mūsu labām un draudzīgām attiecībām ar lielo austrumu kaimiņu — Padomju Savienību.

(No «Tēvijas Sargā» 1940. gada 21. jūnija levadrauktā)

LIKUMS PAR AIZSARGU ORGANIZĀCIJAS LIKVIDĀCIJU

Ievērojot, ka tagadējos jaunajos valsts epstāklos militārā aizsargu organizācija zaudējusi savu agrāko nozīmi un vispār atzīstot par nepieciešamu visas militārās organizācijas saiknēt ar Latvijas armiju, valdība nolej:

1. Visus aizsargu organizācijas locekļus, kas pēc sava vecuma derīgi karē dienes sām, pārskaitīt armijas rezervē.

2. Pārējos aizsargu organizācijas dalībniekus, kas pēc sava vecuma neatbilst 1. p. prasībām, pārskaitīt zemessargos.

3. Aizsargu organizāciju likvidēt.

4. Aizsargu organizācijas likvidāciju izdara sabiedrisko lietu ministris un Kara ministris saskaņā ar vīnu kopēji izdotu instrukciju.

5. Aizsargu organizācijas ieroči, apbrunojums un pārējā kustamā un nekušamā manfa, kurai militāra vai militārtechniska nozīme, nododama Kara ministrijai, beidzīgi visu citu kustamā un nekušamā mantu pārņem Sabiedrisko lietu ministrija.

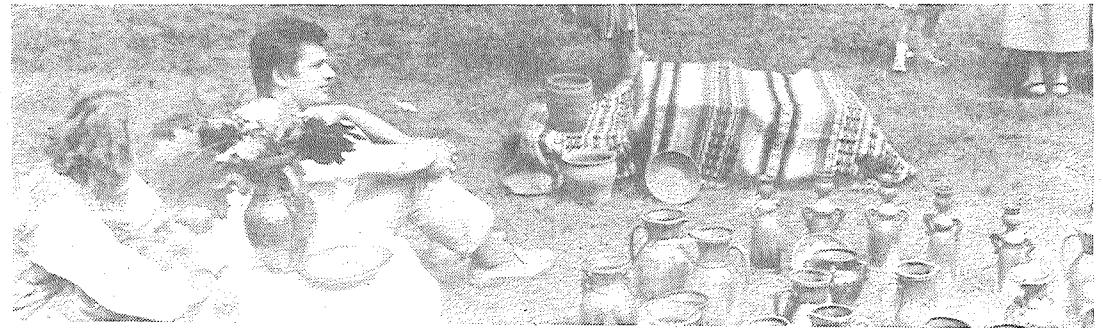
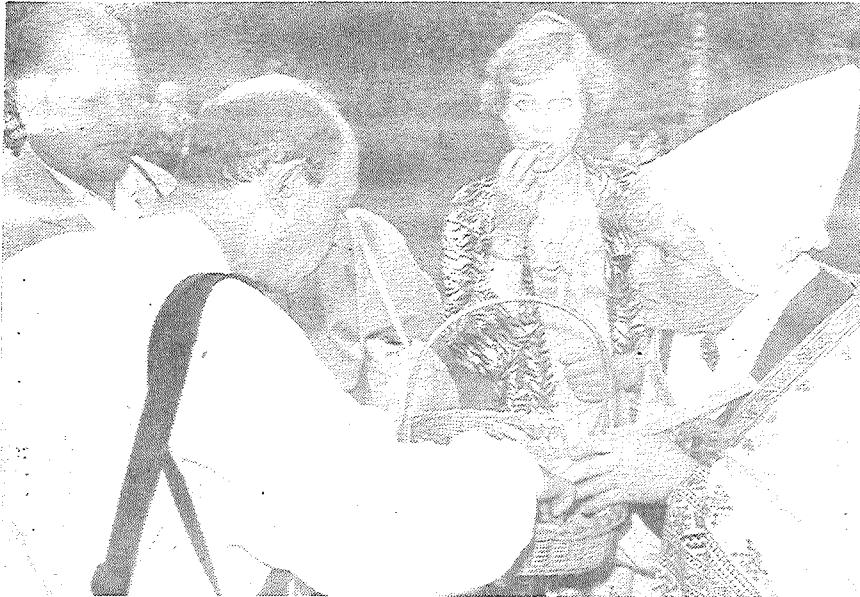
6. Aizsargu organizācijas naudas līdzekļi nododami Kara un Sabiedrisko lietu ministrijām abu šo ministriju kultūrālām vajadzībām. Kara ministrijai nododama viena trešdaļa līdzekļu, Sabiedrisko lietu ministriji — divas trešdaļas.

7. Ar to atcelts likums par aizsargu organizāciju (...) līdz ar vēlākem papildinājumiem un pārgrozījumiem.

Sis likums stājas spēkā izsludināšanas dienā.

Rīgā, 1940. gada 10. jūlijā

Valsts prezidents K. Ulmanis

Ar nelzītināmiem dzlesmu kamoliem un dejas soli vingrinājām kājām, ar Latgales podiemi, krūzem un šķīvjiem bagāti, šīspuses laudis brauca uz lielajiem Dziesmu svētkiem. Pēc dažām neatkarīgajām un piesātinātām dienām viņi atgriezās. Nu ir laiks arī domāt svētku guvumu, vai balsis un kājās nav drebejušas, vai kāds šeit palikušais vēl pārliecīnāms par to, ka svētku sajūta nav mērāma terētajos rubjos.

Fotogrāfijas palīdz atcerēties — lūk, te visi Brīvības ielā, svētku gājienā; te I. Muzikanta (Preiļu rajona Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs) un I. Snikera (rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs) kungi savos goda gērbos, te folkloras ansamblis «Jumaleģānā» gādā par cienastu francūzīem un jaujas dejas priekām, te...

V. Viljuma teksts,
J. Silicka foto

Jaunais Celjs

ŠIFROGRAMMA.

kas 1940. gada 20. jūlijā pulksten 00.05 pārraidīta no PSRS pilnvarotās pārstāvniecības [sūtniečības] Rīgā āpus kārtas ar atzīmi "Pilnīgi slēpēni", adresēta J. Stalīnam, V. Molotovam, K. Vorosjilovam, L. Kaganovičam, A. Mikojanam. (Publicējam no «Lauku Avīzes» 30. marsta numura, jo oriģināls glabājas PSRS Arlietu ministrijas diplomātiskās vēstures arhīvā un visiem nav pieejams.)

Latvijas Valsts prezidents K. Ulmanis 19. jūlijā uzaicinājis pie sevis Rīgas pilt PSRS ārlietu tautas komisāra vietnieku A. Višinskiju un padomju sūtni Rīgā V. Derevjanški. Ulmanis bija joti satraukts un nervozs. Viņš gribēja noskaidrot, kas notiks pēc tam, kad Valsts prezidenta pilnvaru pārņems A. Kirhenšteina kungs. Ulmanis domā, ka pēc prezidenta pilnvaru nodošanas viņa palikšana Latvijā vairs nebūtu vēlama. Arī Padomju Savienībā viņš negrib turpmāk uzturēties, bet izsaka vēlēšanos doties uz ārzemēm. K. Ulmanis būtu ar mieru izbraukt uz jebkuru ārvalsti, izņemot Vāciju. Ar vāciešiem viņam esot sliktas attiecības.

Kad Ulmanis uztraucās, vai viņam nedraudot apcietināšana un nometināšana Padomju Savienībā, teicām, ka viņa brīvība netiks ierobežota, bet par viņa personīgo drošību gādās. Tad Ulmanis izteicās par labo pils apsardzību, lai gan nekad neesot domājis bēgt...

Arī mēs piekritām Ulmanim, ka pēc prezidenta pilnvaru nodošanas viņam nebūtu ērti palikt Latvijā. Tūdai K. Ulmanis ierosināja,

ka gribot braukt uz Šveici, ko mēs par to domājam.

Nevēlēdamies Ulmani vēl vairāk satraukt un līdz ar to lieki sabiezināt jau tā saspringto atmosfēru, mēs skaidrojām viņam pāreizējo situāciju un teicām, ka nerēdzam nekādus principiālus iebildumus pret viņa izbraukšanu uz ārzemēm. Arī tad, kad Ulmanis ievirzīja sarunu par ārzemju pasašu saņēšanu, mēs sacījām, ka tas ir vienīgi tehnikas jaunājums un sevišķas grūtības nesagādās, kad plēnaks attiecīgais brīdis. K. Ulmanis nomierinājās un atplaika. Vēl Ulmanis piebilda, ka eizbraukt gribētu bez pavadītājiem un pavadīšanas. Viņš revētoles atvadīties arī no sev tuvākajiem cilvēkiem, radiniekiem.

Šajā sakarā ierosinām:

1) K. Ulmanim nodot pilnvaras A. Kirhenšteina kungam. Pilnvaru pārņemšana varētu notikt 21. jūlijā pulksten 12.00, sākoties jaunievēlētās Saeimes sēdei, kas nerunā preči Latvijas likumiem;

2) A. Kirhenšteina kungam pārņemt pilnvaras no K. Ulmaņa un pieņemt lietas;

3) Pēc prezidenta pilnvaru pārņemšanas nomainīt pils sārdzi ar Sarkanarmijas karvīkiem, bet Ulmaņa personīgo apsardzi nomainīt ar speciālu. Šai ziņā mums palielējumu karaspēka pavēlniecība;

4) Tai pašā dienā K. Ulmanī nogādāt RTG stacijā, iestādināt vilcienu, kas dodas uz Padomju Savienību, leprieķi nepasakot tā galā mērķi. Tikai vagonē Ulmanim pateikti patiesību. (..)

Gaidām rīkojumus.

A. Višinskis, V. Derevjanšks.

K. ULMANĀ PAZINOJUMS PAR VALSTS PREZIDENTA AMATA NODOŠANU

A. KIRHENSTEINAM

1940. gada 21. jūlijā plkst. 12.

Saskaņā ar š. g. 20. jūlija likumu (VV 162) par Valsts Prezidenta amata izpildīšanu nolikdam Valsts Prezidenta amatu, nododu to Ministru Prezidentam Dr. Augustam Kirhensteinam.

Valsts Prezidents Kārlis Ulmanis

LATVIJAS TAUTAS ARMIJAS APSVEIKUMS LATVIJAS TAUTAS SAEIMAI

J. Vecvāgars: Es jums pazinoju visas armijas vārdā, ka armijas karavīri savēs sapulcēs šodien (1940. gada 21. jūlijā. — Red.) norīta ir pieņēmuši rezolūciju, kurā viņi prasa nojaukt robežu starp Latviju un lielo sociālisma zemi — Padomju Savienību. Šī rezolūcija, ko armija pieņemusi: skan:

«Mēs, Latvijas armijas karavīri, apsvēcam jauno Saeimu un izsakām viņai savu uzīmību. Mēs prasām nojaukt robežu starp Padomju Savienību un Latviju, mēs prasām Latviju iekļaut Padomju Sociālistisko Republiku Savienībā kā 14. — Latvijas Padomju Republiku.»

Armija liek jums zinot, ka viņa vienmēr stāvēs aiz Saeimes un Saeima var būt droša, ka armija būs aiz viņas. Armiju demokratizē. Armiju pārvērtīs par tātu tautas armiju, lai tad kopsojot ar visu tautu tā ietu pretim labākai un gaišākai nākotnei:

BIZNESS

J. Sillicka fotoetide

Kā savu algū «sanem» mans pirms pusotra gada PSRS armijā iegauktās kolēģis, piedāvāju izlaist viņa zemāk gandrīz pilnībā

publicētā rakstā (oriģinālā nosaukums «Alternatīvais dienests — Brunotajos Spēkos?»).

V. Vilums

Alternatīvais dienests šeit...

Latvijas PSR valdība šī gada 1. marta pieņemta likumu «Par alternatīvo (darba) dienestu». Maijā Šajā likumā izdarija grozījumus un to papildināja. Tagad nekādi iemesli, lai atsacītos no dienesta citas valsts brunotajos spēkos, vairs nav jāuzrāda Pie tiek, ja jaunieši apliecinā savu vēlēšanos kara dienesta vieta pildīt darba dienestu.

Jāsaprot, ka pašreizējais darba dienests savā būtbā ir praktisks cels, kā Latvijas valstī esošajā situācijā reāli nodrošināt savu jauniesaucamo vecumu sa sniegušo vīriešu kārtas ie dzīvotāju morālo un fizisko drošību, vienlaicīgi samazinot darbaroku deficitu maz apmaksātās nozarēs.

Ilgā gaidītās un ne tik sen pieņemtais likums uzska tām par pārejas perioda paradoksu. Sajā sakarā vispirms citēšu gan drīz visu Latvijas Komitejas pazinojumu «Par Latvijas Republikas pilsonu karadienestu un alternatīvo dienestu», kas atsedz likumdošanas nekonsekvences:

«Konstitūcijas 61. pants nosaka, ka LR pilsoniem ir pieņākums pildīt karadienestu vai alternatīvo dienestu likumdošanā noteiktajā kārtā. Patlaban reāli spēkā esošā likumdošana paredz karadienestu ne jau LR, bet gan PSRS Brunotajos Spēkos.

Saskaņā ar AP šā gada 4. maija Deklarāciju Latvija ir okupēta, bet no 1949. gada 12. augusta Ziemeļvācijas Konvencijas, 51. panta ietvert, ka okupētas valsts pilsonu iejaukšanās okupētājas valsts brunotajos spēkos vai palīgspēkos nav pieļaujama. 4. maija Deklarācijā pati AP atzīst starptautisko tiesību pamatrīcību prioritāti pār valststiesību normām.

Tāpēc situācijā: kur nav LR brunoto spēku. Konstitūcijas 61. pants var tikt attiecināts tikai uz Latvijas teritorijā dzīvojošajiem PSRS pilsoniem arī attiecīgi.

cībā uz alternatīvo dienestu, jo šis dienests ir alternatīvs dienestam PSRS (nevis LR) Brunotajos Spēkos.»

Zinīgi, ka praktiski visi no Preili rajonā turpat vai 30. iesniegumus uzrakstījušajiem ir latvieši, visticamāk arī Latvijas Republikas pilsoni, nevis Latvijas teritorijā dzīvojoši PSRS pilsoni, kam dienests PSRS Brunotajos Spēkos skriet vai nu pieņemams, vai arī viņi nav paguvuši izvērtēt darba dienesta priekšrocības. Tās ir: 2 vai 3 gadus (atkārībā no pūša profesionālās izvēles, tiesālikuma ierobežojums) strādāt sabiedrībai nepieciešamu darbu, darba dienesta laikā dzīvot mājās, ģimene, un sanemt pilnu valsts noteikto atalgojumu. Plīnībā izmantot civilpersonu brīvības u. tml. Preili rajona izpilkomtiejas sekretārs un reizē atbildīgais par «alternatīvu» nodrošinājumu ar darba vietām Juris Rozentāls sārunā paskaidroja, ka 12 no iesniegumus uzrakstījušajiem jau strādā vairākās nozarēs (komunālajā saimniecībā, iekšlietu daļā, par sanitārceļniecībā), turklāt līdzīnejās tiešo darba devēju atsauksmes ir labas. Dienests PSRS armijā pret darba dienestu Preili rajonā pats pirmās normainījis Edgars Brugulis — viņš strādā komunālajā saimniecībā. Jāteic, ka darbavietu izvēles iespējas pakāpeniski paplašinās — oavisam nesen izpildkomiteitā pēc divu pūšu darbgām rokām tauriņās no «Jasmūžas» — topošā Latgales lauku kultūras centra. To tad nu tiešām var uzskaitīt par Konsstitūcijā ne-

ierakstītu Latvijas pilsona goda piešķiršanai. Juris Rozentāls cer, ka līdz ar pakāpenisku Latvijas demilitarizāciju izviedus arī nepieciešamība pēc alternatīva dienesta. Tas nozīmē — astonpadsmitgadīgam jaunietim būs iespēja izvēlēties vienu no daudzām līdzvērtīgām civīlām dzīvesceļa turpināšanas alternatīvām. Taču kamēr tas tā nav, kara komisariātu durvis ir plāši atvērtas un jauniesauktajam pātām iejet paveras ceļš uz pasaulē vienīgo armiju, kas tur 700 tūkstošus cūku, 100 tūkstošus liellopu, kuri izvietoti 88 armijas sovhozos. 80 specializētajās plena fermās un ap 9 tūkstošiem palīgsaimniecību. («Za Rodinu», 6.07.90.) Ieteikmīgā «The Guardian» (31.01.90) raksta: «Tas ir divains veids, kā suprīnīt armiju, un pavisam divains panēmēns lauksaimniecības pacelšanai». Rezerves apakšpulkvedis V. Muntjans ir daudz realāk:

«Saprotams, par 7 rubļiem ir izdevīgi kareivim uzticēt lopu kopšanu. Nevajag taču maksāt 330 — 380 rubļus, kā tiem, kas strādā kārtā sovhozā.» Kāds vina kolēga izteikumis līdzīnās novēlējumam: «Ja mēs grībam, lai šāvēs rāpītā mērķi, tad palīgsaimniecībā cūkas iāgana citam.» Armijā iesauktie bez tiem 330 — 380 rubļiem mēneši var lieliski iztikt, taču tieši tāpēc viņi nevar būt droši par to, ka spēs izvairīties no kareivjiem nepiemērotā darba. Esošais darba dienests piedāvā kaut arī nelielu, tomēr brīvprātīgu darba izvēli turklāt sapemot nopeinīto.

Tā nu dienas līdz demobilizācijai turpinātu skaitit savā vecajā baterijā. Ne pagāja ilgs laiks, kad baterijas zampolīts zinot manu vācu valodas prasmi piedāvāja doties pastrādāt vācu lauksaimniecības kooperatīvā. No puišiem man bija jāizraugās divi uzīmīkie līdzīnēšanā. Protams, ka šo piedāvājumu nekavējoties pieņēmu, jo visu laiku par to vien biju domājis, ka izrauties no aukstajām kazarmām, kurās pat pavasaros segai nereti nācās uzsegt virsū ūsiņi, kā izķūt no šīs lielās ārprātīgo mājas, kurā garīgi veselus cilvēkus vāl katu dienu dara par nevarīgiem pilnprātīniem.

Visi trijātā — es, Andris no Lielvārdes un Andrejs no Jaroslavas — noklīvām gūtī Austrumvācijas ziemelēpuses cīematīnā. Es kļuvu par cūkkopī mani kolēgi slauca piešķirts, bet kaprizās vācu raibalas. Kaut arī lielākoties bija jāstrādā bez brīvdienām, jau tas fakti vien, ka varējām gērbties privātārēbēs un ēst normālu ēdienu, mēs pilnīgi apmierināja. Lai kam ritot progresēla mana šīs zemes valodas prasme — jau spēļu brīvskatīties daudzas Rietumvācijas TV programmas, lasīt periodiskos izdevumus

un, gluži vienkārši, kontaktēties ar cilvēkiem. Vie tājā jaunatne, neskatoties uz savām antipātījām pret sovjetarmiju, mūs savā vidū uznēma ātri. To naudu, ko oficiālajās astoņās stundās katru dienu nopeinījām, regulāri — reizi mēnesi — atbrauca saņemt zampolīts, iķreiz deklarējot baterijas nepieciešamības pēc tādiem valītādiem materiāliem un lietām. Kur isti palika šī nauda, neuzzināju nekādā. Taču vēlāk zampolīts, neveikli nomurminot, ka sieva esot sakrājusi naudu, iautāja, kur vārētu nopirkt labas mēbeles, vēl pēc laika iegādājās lapāru firmas magnetofonu.

Cilvēku skaita pārbaužu reizēs baterijas sarakstos tikām atzīmeti kā klātnēsoši vai atrodosies komandējumos citās dalās.

Tā lūk, alternatīvais dienests vāj ne tikai mierīgi līdzāspastāvēt, bet var būt pat ieklauts karadienestā. Gandrīz vai varu sniegt padomju tiem jaunāiem cilvēkiem, kas to mērā ir izlēmuši vālkt uz ticīgi homo soveticus cīlīt un doties valrot Padomju Brunoto Spēku slavu kā neatalgoši algotni.

Tiecieties nokļūt dienēt

Vācijā un Jūs paši varēsit klūt par līdzīgu biznesa darījumu izpildītājiem! Tādu iespēju es garantēju, jo kopš 2. jūlija, kad Austrumvācija pilnībā pāriet uz rietumu puses valūtu oficiēru un praporšķiku kungiem apmekša ir apdraudēta. Līdz šim viņi to saņēma austrumvācu markās, bet es šaubos, vai PSRS Rietumu karaspēka grupa atradis tīklat bagātīgus valūtas fondus. Šī apstākļa dēļ vīrieši kļūs par neuzņīmāku kārtību, kā arī iepirkšanās spējas Vācijas tirdzniecības uzņēmumos tiks manāmīgi ierobežotas. Kārtojot vīri varēs iegādāties tikai savā «Volentorg» tirdzniecības tīklā. Tāpēc atrādīsies desmitiem un pat simtiem zvaigžnoti vīrieši, kas būs ar mierīgiem riskiem ar savu dienesta pārākām atzīmēm, kā klātnēsoši vai atrodosies komandējumos citās dalās.

Tā lūk, alternatīvais dienests vāj ne tikai mierīgi līdzāspastāvēt, bet var būt pat ieklauts karadienestā. Gandrīz vai varu sniegt padomju tiem jaunāiem cilvēkiem, kas to mērā ir izlēmuši vālkt uz ticīgi homo soveticus cīlīt un doties valrot Padomju Brunoto Spēku slavu kā neatalgoši algotni.

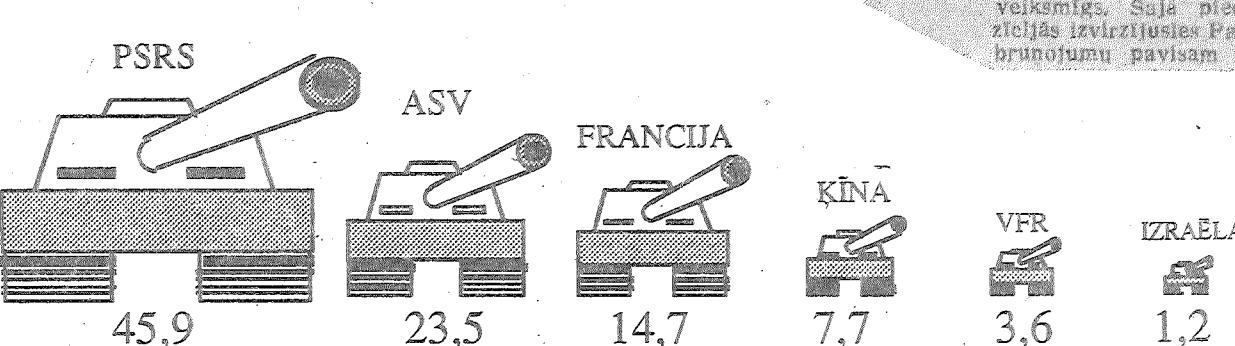
Andris Druvskalns
1990. gada vasara
Austrumvācijā

Hamburgas laikraksta «Die Zeit» 81. pada 1. marta ievietotā diagramma liecina, ka ieroču tirgūlā ietekmē latkopīs no 1984. līdz 1988. gadam bija vienīgais tirgūs ietekmīgs. Saja piecgade ieroču tirgotāju ilderā jaunājās izvirzījusies Padomju Savienība, kas pārdevusi brunotajiem pavisam pie 83 700 000 000 dolaru.

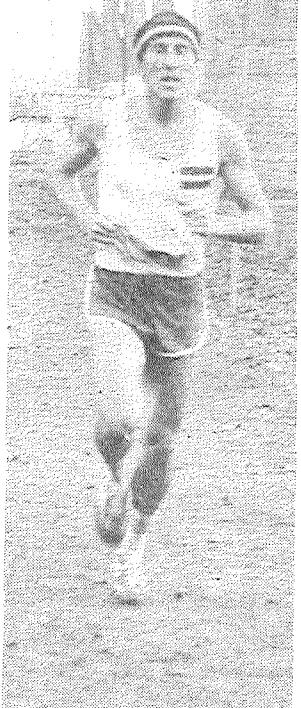
Datus (miljardos dollari), kas izmālojoti diagrammā apķēpjot Stokholmas tirgotāju problēmu pētīšanas institūtu (SIPRI).

Seit vēl varētu piebilst, ka PSRS arejas tirdzniecības pārskatos ieročus un brunotajumā mēdz dēvet par masināvus produktus.

Pec «Saimniekās Nr. 10

Cilvēks, kura valasprieks — skriešana

ras pasniedzējs Leonīds Valdonis.

Uzreiz jāteic, ka ar vina ierašanos sporta darbs atdzīvojās ne tikai skolā, bet arī mūsu kopsaimniecībā, jo gan skola, gan kolhozs ir vienā fizikultūras kolektīvā.

Savas piecu gadu gaitā Fizikultūras institūta uzkrātās zināšanas Leonīdu varēja pielietot praktiski, gan trenējot skolēnumus, gan mūsu vecāko paaudži. Līdz tam kopsaimniecībā bija volejbola un rokasbumbas komandas. Ar jaunā fizikultūras skolotāja ierašanos sākām spēlēt arī basketbolu, jo komandas dzīnei spēkās jeb motors, ja tā atlauts izteikties, bija pats Valdonis.

Nopietni pievērsties tieši skriešanai Leonīds uzsāka tikai pēdējos divus gadus. Bet cik sacensību jau aizvadīts!

Vislielāko morālo gandrījumu sniedza Jāņa Dāliniņa piemiņai veltītais skrējēns — soļojums «Riga — Valmiera». Distances garums bija 110 kilometri. Starts Rīgā pie Brīvības pie-

minekla, finišs — Valmierā pie Simana baznīcas. Vina rezultāts bija 11 stundas un 25 minūtes. Jāpiebilst, ka otrs, kurš no mums zināmiem Preili jaudīm veica maratonu, bija Alberts Ceirāns — 18 stundas un 18 minūtes.

So stundu laikā distancē var pārdomāt visu lepriežu dzīvi un iepazīties ar daudziem jaukiem cilvēkiem. Sacensības bija organizētas vienkārši, kolosalī. Distanci beigušajiem parasti par atmiņu paliek numurs ar skrējēja uzvārdu, un vārdu, piešķirtās medala un vimpelītis.

Leonīda kontā jau ir četri noskrētu maratoni. 1989. gada vasaras sezonā sacensībās pievarēti 385 kilometri. Vēl šogad padomā ir piedalīties Maskavas starptautiskajā miera maratona.

1990. gadā aiz rajona robežām pēc savas iniciatīvas sestdienu un svētdienās Leonīds piedalījies vienpadsmīt skrējienos. Labākie iespaldi palikuši par skrējēju Igaunijā apakārt Vīlandes ezeram. 20 kilo-

metru garo tautas skrējienu «Daugava — Gauja». Skrējienu «Jānis» (Cēsis — Ligatne, distance — 24 kilometri), kurš notika 23. jūnijā.

Leonīdam skriešana kalpo arī kā pašapliecināšanās līdzeklis. Patīkami redzēt,

ka daudzi gados jaunāki skrējēji netiek līdzi. Skriešana uztur augstu fizisko kondiciju un možu gara stāvokli. Un — arī tas nav mazvarīgi — dod daudz jaunu patīkamu paziņu.

Jāatzīst, ka vairāk pie-

versties skriešanai Leonī-

dam lika dabas kaprīzes pēdējo gadu ziemās, kas nelāva nodarboties ar slēpošanu. Vispār jau vīns ir arī teicams slēpotājs, biatlonists — vīns neskaitāmas reizes piedalījies Jauju maratonslēpojumā.

Leonīds Valdonis audzēna divus dēlus — Austri un Renāram. Iau trīs gadus — un vīns no matnotes tiek radināts pie fiziskām slodzēm. Leonīds ir loti pateicīgs savai dzīves biedrei Lolitai, kura pamātā uznemas visas ģimenes rūpes, kamēr vīns sporto.

Gandarijumu par saņēgtajiem rezultātiem sportā Leonīdam Valdonim sagādājuši arī vīna audzēknis Ivars Zeltīns, Aleksandrs Turubanovs, Valerijs Trifonovs, kuri arī ikdienas sadzīvē ir labi biedri.

Leonīdam ir arī kāds pagaidām vēl nerealizēts nākotnes sāpnis — piedalīties populārā maratonā ārzemēs.

Jānis Belousovss, sporta metodikis B. Kivlenieka foto

Kopā ar savu audzēkni Aleksandru Turubanovu.

Mans vārds

(3. turpinājums.)

22. VII. MARIJA MARINA — šie vārdi cēlušies no ebreju vārda — rūgtā tāda, kas atraida. Kalendārā Mariju var atrast kopš 1767. gada. Marinu — kopš 1881. gada un Mariku — kopš 1915. gada.

23. VII. VĀRDS MAGDA cēlies no ebreju vārda Magdalēna, tas ir, sieviete no Magdalas; kalendārā — kopš 1910. gada.

Bet MAGONE — pukes nosaukums — kalendārā ierakstīta 1974. gada.

24. VII. KRISTINE — latīniski un grieķiski nozīmē: kristīgā; kā 16. gadsimta vārds, minēts senā kalendārā jau 1767. gada.

25. VII. JEKABS — ebreiski nozīmē: papēža turētājs, sekotājs. Latviešu dainās Jekabs, tāpat kā Jānis un Pēteris, minēts kā Dieva dēls, Dieva sulainis. Dieva zvejnieks. Kalendārā

— kopš 1817. gada. 26. VII. ANNA ANCE — abi šie vārdi cēlušies no ebreju valodas, nozīmē: daiļums, piemīlība, jaukums. Anna ir 15. gadsimta vārds, kalendārā stāžs — no 1767. gada, bet Ancei — no 1915. gada.

27. VII. MARTA — vēl viens ebreiskas cilmes vārds, nozīmē: kundze; arī kalendārā kopš 1767. gada. Bet DITAS cilme varētu būt mūsu personvārdu vārdnicā iau minētais vārds Edīte (senaugšvācu salīdzinējums: īpašums + cīna). Kalendārā pavism nesen — kopš 1964. gada.

28. VII. CECILIJĀ cēlušies no latīnu personvārda Cecilijs, kas nozīmē aklausītājs; kalendārā sastopama jau 1864. gadā.

CILDA — latviešu vārds, sinonīms tam varētu būt cīlā; kalendārā — kopš 1894. gada.

(Turpinājums sekos.)

22. jūlijā — Saules aptumsums

Nenogrīmt mazajos darbos Un ikdienā nezaudēt zvaigznes. Dūmains un puteklains darbs. Gaišas lai debesis stāv.

Tā rakstīja Rainis, Viņš, protams, domāja debesis un zvaigznes galvenokārt pārnestā nozīmē. Bet mēs aicinām neaizmirst arī par istajām zvaigzniem. Tāpēc piedāvājam nelielu celvedi vasaras debesis.

Visu vasaru un arī rudens sākumā spilgtākie ir Liras, Gulbja un Ērgla zvaigzni.

Nelielajā Liras zvaigzniā īevēribas cienīga ir spoža Vega — pirmā zvaigzne, līdz kurai astronomi noteica attālumu. Izrādījās, ka tas ir 27 gaismas gadi. Atgādināsim, ka viens gaismas gads līdzīnās 9 460 500 000 000 kilometriem. Tad nu rēkiniet, cik «tuvu» atrodas Vega!

Pa kreisi no Liras jā-

meklē Gulbja zvaigznijs. Zvaigžņu krusts jauj viegli izteloties debesis lidojošu putnu ar izstieptu kaklu. Spožākā zvaigzne Gulbī ir Denebs, bet Ērgla zvaigzniā — Altairs. Vega, Denebs un Altairs veido spožu trisstūri, ko astronomi sauc par vasaras trisstūri (tas jāmeklē dienvidaustrumos).

Gaišājās vasaras debesis na labi no Liras bieži paleiek nepamanīts Herkulesa kurš neizcelas ar spožām zvaigzniem. Savu nosaukumu zvaigznijs ieguvīs no mītiskā senoromiešu varona Herkulesa kurš veicis divpadsmit pārcilvēciskus varondarbus: uzvarējis lauvu un elles sargsuni Cerberu, iztrījis Augeja stallus, ieguvīs zelta ābulus no dārza, kuru apsargāja pūkis u. c. So zvaigzniā veido divas vertikālas zvaigzniņi līnijas. Uz šī zvaigzniņa lodveida

kopu M-13 (tā saskatāma kā miglains plānkums, jo atrodas daudz tālāk par Vegu) 1974. gadā, izmantojot pasaulē lielāko radio-teleskopu tika nosūtīts vēstījums par Zemes civilizāciju. Diemžēl attālums ir tik liels, ka uz atbildi var cerēt ne ātrāk kā pēc 48 000 gadu.

Zemu pie horizonta atrodas Ķūskneša zvaigznijs (uz rietumiem no Herkulesa), kurā arī nav spožu zvaigzni. Vēl minami arī nelielie Delfīna un Lapsīnas zvaigzni.

Vasaras debesis reizēm parādas sudrabainie mākoņi — sudrabaini zilganā un zeltaīnā krāsā. Tie meklējami ziemelū pusē pie horizonta.

No mūsu Saules sistēmas planētām jūlijā pie debesisīm redzama Venēra — kā rīta zvaigzne (Auseklītis). Marss (nakts otrajā pusē). Saturns (vakarpusē), tāpat arī zemu pie apvāršna — Urāns un Neptūns (nakts vidū).

Dienā vērts pievērst uzmanību Saulei, jo šogad ir augsta tās aktivitātē, tāpēc uz tās virsmas topo redzami plankumi.

22. jūlijā notiks pilns Saules aptumsums. Tiesa, pilna aptumsuma jōsla sākties pie Tallinnas, iecauj Somijai, Karēlijai, skār Kolas un Taimiras pussēs un beigās Klusajā okeānā. Latvijā aptumsums bus daļējs, jo pilna aptumsuma laikā Saule vēl nebūs uzlēkusi. Tā, piemēram, Riebiņos un Preiļos, Saule lec pulksten 4 un 56 minūtēs, bet aptumsuma maksimāla fāze sākas 4'49''. Aptumsums beigās 5'39''. Tāpēc Latgalē varēs labi noverot, kā Mēness aiziet no Saules. Tātad vērosim interesantu Saules lēktu 22. jūlijā. Ja nebūs lietus...

Tikko Saule būs pakāpusies augstāk, neskatieties uz to tiesi. Sauli pat daļēja aptumsuma laikā drīkst vērot tikai caur apkāpīnātu stiklu vai tumšu fotoplatti. Viemēr jāatceras, ka tiesi skatoties uz Sauli, it īpaši binokli un teleskopā, var uz visiem laikiem zaudēt redzi!

Fotoamatieriem iesakām negulēt, bet izmēģināt uzņemt skaisto Saules sirpi. Fokusa attālumu ieteicams izvēlēties vislielāko pieejamo.

Kartupeļu ēdiens

DAUDZKRĀSAINS KARTUPEĻU BIEZENIS

Notīrīt kartupeļus apļiet ar vārošu ūdeni, kurām pievienots sāls, izvārītos mikstus. Ūdeni nosūkt, kartupeļus izmīcīt, pievienot karstu pienu, sviesītu un saputot. Izgūto kartupeļu biezeni sadalīt trijās daļās: vienā iekult olas dzeltenumu, otrā — spinātus vai to sulu, trešo daju iekrāsot ar tomātu sulu. Katru porciju uzlikt uz

šķīvja piramīdīnās veida, no augšas uzliet kausētu greznot ar zaļu mieliņu.

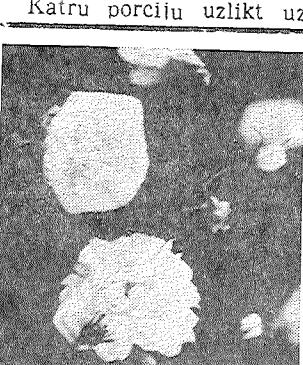
Daudzkrāsaino kartupeļu biezeni var pasniegt galda ar zivīm galu.

Produktu attiecība: desmit kartupeļi, viena glāze piena, divas ēdamkarotes sviesta. 200 gramu spinātu viena ola, divas ēdamkarotes tomātu sulas, zaliņi salāti, sāls.

APSVEICAM

HINU KUDRJASOVU un VOLDEMARU CISU ar jaunās ģimenes nodibināšanu Novēlam Jums noiet dzīves ceļu, nezaudējot sašanu un mīlestību!

Agrofirmas «Sarkanais Oktobris» kolektīvs

Swētdien: 22. jūlijā plkst. 8.00 no rīta

Tautas kora «Rīga»

CEPTUS SİPOLUS, VĀRĪTUS KARTUPEĻUS, SILKES FILEJU SAMALT GALĀS MAŠĪNĀ, PIEVĒNIOT ĀBOLUS, KAS SARĪVĒTI UZ RUPJĀS RĪVES. VISU RŪPIGĀ SAMAIŠĪT, GATAVĀJĀ MASAI PIEVĒNIOT AUGU ELLU, PIPARUS, IZLIKT SILKU TRAUĀĀ UN GREZNĀT AR VĀRĪTĀS OLĀS RIPINĀM.

IZLIETOTIE PRODUKTI: DIVI KARTUPEĻI, DIVI SİPOLI, 250 GRAMU SILKES, DIVI ĀBOLI, ČETRAS ēDAMKAROTES ELLAS, VIENA OLA, PIPARI.

Redaktora v. I. L. LAUCE

LIDZJŪTĪBA
Izsakām visdzīlāko lidzjūtību Šoferim Peterim Kukoram, TĒVU kapu kalnīnā aizvadot.

Agrofirmas «Sarkanais Oktobris» kolektīvs

GARIGAS MUZIKAS KONCERTS

Pēri draudzes baznīcā.

HOROSKOPS

(3. turpinājums.)
LAZDA — neparatums (22. — 31. III; 24. IX — 3. X)

Neizskatīga, neefektīva, taču apbrīnojama ir vinas ieteikme uz apkārtējiem. Personības valdzīnājums palīdz sasniegta mērķi, iecītīga un mazprasa. Prot un spēj patikti. Bieži ir sabiedriski darbinieci un cīnītāja. Maz rūpējas par savu un ģimenes dzīvi. Mīlestība reizēm untumai-

na, bet godīga un iecītīga. Apvelīta ar lielisku intuičiju un spēju trāpīgi vērtēt notikumus.

KĻAVA — prātniece (11. — 20. IV; 14. — 23. X)

Laba vai launa, bet vienmēr originala. Nedroša un atturīga, taču ar milzu godkāri, lepnumu un remdināmu jaunumu kāri. Bieži cīniska, sevi iemīlējusi, jūtīga pret uzslāvām. Dzīvo pieticīgi, no-

līdzīgi, atvainojas līsatājiem par neerībām, kuras rada tipogrāfijas novēcojusi poligrafiskā bāze (komutāmā mīkstīnājuma zīmu ne-skaidrība).

Redakcijas adrese: 222273, Preiļu rajona Rēbīngi ciemā, agrofirma «Sarkanais Oktobris». Telefons redaktoram un nodalai vadītājam — 56732.

Iespējot Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražotām apjomībām. Formāts — 1 nosacītā iespiedloklane.